

Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa

Bibliografia:

- Źródło: *Strona internetowa ZS „Strzelec” OSW*, dostępny w internecie: <https://www.strzelecosw.pl/o-nas/statut> [dostęp 10.12], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).
- Źródło: *Liga Obrony Kraju*, dostępny w internecie: <http://lok.org.pl> [dostęp 10.12], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).
- Źródło: *Polski Czerwony Krzyż*, dostępny w internecie: <https://pck.pl/o-nas> [dostęp 10.13], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).
- Źródło: P. Glińska, *MON będzie współpracował ze strzelcami*, dostępny w internecie: <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/34183?title=MON-bedzie-wspolpracowal-ze-strzelcami#> [dostęp 11.10.2021], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).
- Źródło: *Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie zakazu używania munduru wojskowego lub jego części*, t. Dziennik Ustaw z 2016, s. pozycja 354.
- Źródło: *Portal organizacji pozarządowych*, dostępny w internecie: <https://poradnik.ngo.pl/co-to-sa-organizacje-pozarzadowe-czym-jest-stowarzyszenie->

a-czym-fundacja [dostęp 13.01.2022], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

- Źródło: *Słownik języka polskiego PWN*, dostępny w internecie:
<https://sjp.pwn.pl/sjp/fundacja;2558702.html> [dostęp 13.01.2022], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa

Ratownicy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego – jednej z pozarządowych organizacji mających na celu zwiększanie poziomu bezpieczeństwa. Na zdjęciu płynący Wisłą patrol WOPR.

Źródło: Mateuszgdynia, licencja: CC BY 4.0.

Ważną rolę w budowaniu zdolności obronnych państwa odgrywają organizacje tworzone przez jego obywateli. Celem działania takich organizacji jest wsparcie instytucji i organizacji państwowych w realizacji ich zadań. W tym e-materiale zapoznasz się z historią, organizacją i funkcjonowaniem kilku takich organizacji społecznych. Dowiesz się jaką rolę pełnią dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa i jego obywateli.

Nauczysz się

- wyjaśniać czym są pozarządowe organizacje bezpieczeństwa,
- określać, jaką rolę odgrywają pozarządowe organizacje bezpieczeństwa w systemie obronnym państwa współcześnie,
- opisywać działalność wybranych pozarządowych organizacji bezpieczeństwa.

1. Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa

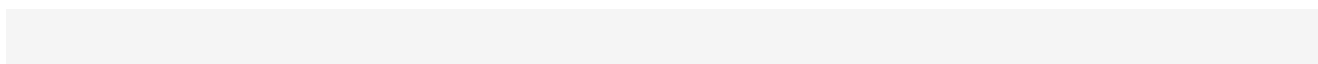
Organizacje pozarządowe, spośród innych działających w gospodarce i społeczeństwie wyróżniają się tym, że nie należą do sektora finansów publicznych, czyli nie są jednostkami albo organami administracji publicznej oraz nie prowadzą działalności nastawionej na zysk. Cechą organizacji pozarządowych jest brak powiązań z władzą publiczną.

Organizacje zrzeszające obywateli możemy odnaleźć w różnych okresach historii Polski. Na przykład w okresie I Rzeczypospolitej, jedna z najbardziej znanych w historii świata formacji ciężkiej jazdy, tj. husaria, miała zaplecze w postaci samoformujących się licznych towarzystw husarskich.

Na początku XX wieku, na ziemiach polskich zaczęły się formować różne organizacje związane bezpośrednio lub pośrednio z bezpieczeństwem, a także z dążeniem do odzyskania niepodległości. Były to organizacje o charakterze wojskowym, np. Związek Strzelecki powstały we Lwowie w 1910 roku, ale także liczne organizacje i kluby sportowe. W przypadku tych ostatnich, popularne były kolorystyczne manifestacje dążeń niepodległościowych, np. stroje sportowe nawiązujące do barw narodowych, mundurów wojskowych, historii Polski.

Rozwój części tych organizacji, w szczególności strzeleckich, nie mógł być kontynuowany w okresie po II wojnie światowej, z uwagi na pojawienie się w naszym państwie ustroju socjalistycznego i zakazanie przez władze kontynuowania przedwojennych tradycji. Niemniej jednak organizacje podobnego typu funkcjonowały a ponowny dynamiczny ich rozwój nastąpił po transformacji ustrojowej w 1989 roku.

O genezie i tradycji wybranych organizacji pozarządowych, których celem było wspieranie bezpieczeństwa państwa, dowiesz się z poniższej prezentacji multimedialnej.

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Polecenie 1

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości powstało szereg związków sportowych. Wymień daty powstania trzech takich organizacji.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 2

Podaj w jakim mieście powstał Związek Strzelecki Strzelec.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 3

Jaką nazwę nosił do roku 1926 Polski Czerwony Krzyż? Zapisz odpowiedź poniżej.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa wchodzą w skład społecznego podsystemu wsparcia w ramach [systemu bezpieczeństwa narodowego](#). Idea organizacji pozarządowych opierająca się na zaangażowaniu społeczeństwa w bezpieczeństwo państwa ma bogate tradycje i jest istotnym elementem w procesie przygotowania obywateli.

Przykładowy i łatwy do zapamiętania podział pozarządowych organizacji bezpieczeństwa znajdziesz w poniższej animacji.

A blue rectangular background with the text "Pozarządowe Organizacje Bezpieczeństwa" in white, bold, sans-serif font. The text is centered and has a slight drop shadow.

**Pozarządowe
Organizacje Bezpieczeństwa**

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R12imInFdpsVS>

Animacja pt. „Pozarządowe Organizacje Bezpieczeństwa”.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Film dotyczy takich organizacji jak Związek Strzelecki Strzelec, Liga Obrony Kraju, Polski Czerwony Krzyż, Ochotnicze Pogotowia Ratunkowe, Ochotnicze Straże Pożarne.

Polecenie 4

Podaj trzy cele realizowane przez Związek Strzelecki „Strzelec”.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 5

Wymień minimum dwie organizacje pozarządowe zajmujące się ratownictwem. Każdy przykład powinien dotyczyć ratownictwa w innym środowisku.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 6

Scharakteryzuj obszary działań Ligi Obrony Kraju.

EdB

Źródło: licencja: CC BY 4.0.

2. Związek Strzelecki „Strzelec” Organizacja Społeczno-Wychowawcza

W tej sekcji skupimy się na działalności jednej z największych istniejących w Polsce organizacji strzeleckich współpracującej z Ministerstwem Obrony Narodowej. Jest to zarazem jedna z największych organizacji proobronnych. Musimy mieć jednak na uwadze, że nie jest to jedyna taka organizacja strzelecka w Polsce, gdyż cały ruch jest zróżnicowany wewnętrznie.

ZS „Strzelec” OSW (takiego skrótu będziemy używać dalej) składa się z ponad 80 jednostek strzeleckich podzielonych na 4 okręgi.

Zgodnie z ustawą o odznakach i mundurach zakazane jest używanie munduru lub jego części przez osoby nieuprawnione. Członkowie ZS „Strzelec” mogą jednak nosić własnego orzełka i umundurowanie na podstawie porozumienia z MON.

Współpraca ZS „Strzelec” z Ministerstwem Obrony Narodowej jest ciągle rozwijana. Przykładem inicjatywy w tym zakresie jest porozumienie z 2021 roku dotyczące szkolenia członków organizacji w regularnych jednostkach wojskowych. Jednocześnie Strzelcy mają wspomagać uczniów w ramach m.in. Certyfikowanych Wojskowych Klas Mundurowych, Oddziałów Przygotowania Wojskowego oraz powstających od września 2021 cyberklas².

Główne cele i tradycje ZS „Strzelec” OSW są określone w jego statucie. Poniżej wymienimy kilka najważniejszych.

I. Związek Strzelecki „STRZelec” Organizacja Społeczno-Wychowawcza, zwany dalej Związkiem, jest organizacją obronną – kontynuatorem istniejącego w okresie międzywojennym Związku Strzeleckiego.

II. Cele działania:

- Działanie na rzecz niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej i jej umacniania.
- Współpraca z władzami państwowymi, Parlamentem Rzeczypospolitej Polskiej, władzami samorządowymi oraz wszelkimi państwowymi i lokalnymi instytucjami i podmiotami, których celem jest szeroko pojęta służba na rzecz silnej i bezpiecznej Rzeczypospolitej Polskiej.
- Wspieranie i ścisła współpraca z Wojskiem Polskim, Policją, Strażą Graniczną, Państwową Strażą Pożarną i wszelkimi służbami państwowymi, mającymi na celu umacnianie bezpieczeństwa państwa.
- Wychowanie obywatelskie członków, oparte na ideologii państwowotwórczej i dyscyplinie społecznej według wskazań założyciela i pierwszego Komendanta Głównego Związku Strzeleckiego Józefa Piłsudskiego, ujętych w Prawie Strzeleckim i Przyrzeczeniu Strzeleckim.
- Przygotowanie młodzieży do służby w Wojsku Polskim, Straży Granicznej, Policji, Państwowej Straży Pożarnej oraz służby w formacjach Obrony Cywilnej, a także w innych służbach państwowych, mających wpływ na szeroko rozumiane bezpieczeństwo publiczne i bezpieczeństwo państwa³.

3. Liga Obrony Kraju

Geneza tej organizacji sięga roku 1944. Początkowo nosiła ona nazwę Towarzystwa Przyjaciół Żołnierza, a następnie Ligi Przyjaciół Żołnierza. Swoją współczesną nazwę otrzymała w 1962 roku⁴.

Liga Obrony Kraju ma bardzo rozbudowane cele statutowe, w dużym stopniu przypominające te ZS „Strzelec”. Poniżej wyszczególniono wybrane z nich⁵.

- Kształtowanie i umacnianie w społeczeństwie obywatelskiej postawy wobec spraw obronności Rzeczypospolitej Polskiej, działalność oświatowo-wychowawcza i organizowanie wypoczynku młodzieży.
- Podtrzymywanie pożądanych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa nawyków społecznych.
- Upowszechnianie wychowania fizycznego, sportu, kolekcjonerstwa broni.
- Współpraca z organami samorządowymi w celu zapobiegania patologii i przestępczości wśród młodzieży.
- Rozwijanie współpracy ze środowiskami osób niepełnosprawnych w celu ich integracji z pełnosprawnymi.

Działania te Liga Obrony Kraju realizuje poprzez:

- Patriotyczno-obronne i sportowo-politechniczne oddziaływanie na swych członków i uczestników imprez organizowanych przez stowarzyszenie.
- Kultywowanie i popularyzowanie tradycji narodowych i oręża polskiego oraz sprawowanie opieki nad miejscami pamięci narodowej.
- Upowszechnianie wiedzy na temat współczesnych problemów obronności Rzeczypospolitej Polskiej.
- Kształtowanie i popularyzowanie obywatelskiego stosunku do Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz służby wojskowej (...).

Liga Obrony Kraju prowadzi również inną działalność, m.in. szkoleń kierowców pojazdów, w tym tych przewożących towary niebezpieczne. Prowadzi także kilka centrów diagnostycznych pojazdów⁶.

4. Polski Czerwony Krzyż

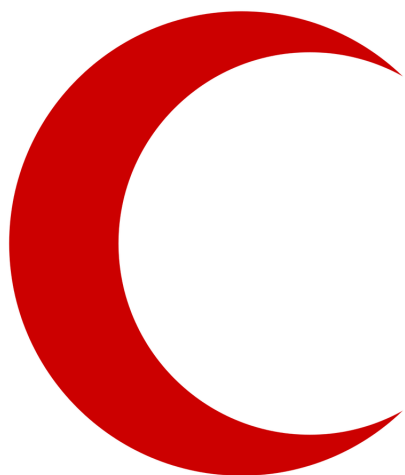
Polski Czerwony Krzyż jest częścią Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca. Stał się jego członkiem w 1919 roku po uprzednim zjednoczeniu polskich organizacji o tym charakterze, które przed odzyskaniem niepodległości funkcjonowały na terytorium dwóch państw zaborczych – Rosji i Austro-Węgier. Pod zaborem pruskim nie udało się utworzyć takich polskich organizacji.

Zapoznaj się z poniższą galerią zawierającą symbole Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca

Czerwony Krzyż

Źródło: domena publiczna.

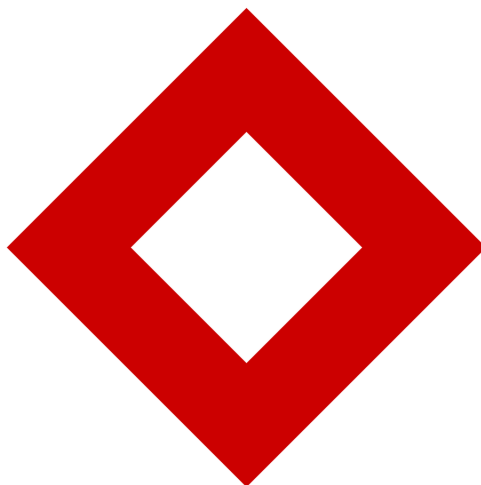
Czerwony Półksiężyc

Źródło: domena publiczna.

Czerwona Gwiazda Dawida

Źródło: domena publiczna.

Czerwony Kryształ – stworzony jako alternatywa pod kątem uniknięcia zabarwienia religijnego
Źródło: domena publiczna.

Początkowa nazwa, Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża, została zmieniona w 1926 roku na obecną i od tamtej pory obowiązuje w sposób nieprzerwany.

Polski Czerwony Krzyż stosuje w swojej działalności następujące zasady⁷:

- upowszechnianie międzynarodowego prawa humanitarnego,
- prowadzenie Krajowego Biura Informacji i Poszukiwań (w celu odnajdywania zaginionych podczas wojen oraz łączenie rodzin),
- promocję honorowego krwiodawstwa,
- niesienie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i katastrof w kraju i za granicą,
- opiekę i pomoc socjalną,
- promocję właściwych zachowań zdrowotnych i ekologicznych,
- szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy zgodnie ze standardami UE,
- działalność edukacyjną wśród dzieci i młodzieży, wolontariat.

Więcej informacji na temat Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca znajdziesz w e-materiale [Zadania obrony cywilnej i ochrona](#)

5. Organizacje proobronne

Zgodnie z ustawą o obronie Ojczyzny organizacją proobronną jest organizacja pozarządowa, z którą Minister Obrony Narodowej zawarł partnerską umowę proobronną.

Minister Obrony Narodowej może zawrzeć partnerską umowę proobronną z organizacją pozarządową prowadzącą społecznie użyteczną działalność na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa państwa oraz narodowych zdolności obronnych, na wniosek tej organizacji.

W ramach partnerskiej umowy proobronnej, Minister Obrony Narodowej może:

1. organizować szkolenia dla członków lub wolontariuszy organizacji proobronnych w celu nadania uprawnień do prowadzenia działalności instruktorskiej na rzecz osób trzecich w zakresie objętym szkoleniem;
2. wyrazić zgodę na nieodpłatne wykorzystanie zasobów i infrastruktury Sił Zbrojnych oraz udzielić wsparcia rzeczowego i finansowego organizacji proobronnej.

Dowódcy jednostek wojskowych w ramach realizacji swoich zadań mogą współpracować z organizacjami proobronnymi w zakresie działalności dydaktyczno-instruktorskiej, kształtowania postaw patriotycznych i kapitału społecznego oraz wzmocnienia potencjału Sił Zbrojnych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa.

6. Podsumowanie

- Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa odgrywają ważną rolę we wzmacnianiu zdolności obronnych państwa.
- Pozarządowe organizacje bezpieczeństwa należą do społecznego podsystemu wsparcia bezpieczeństwa narodowego i współpracują m.in. z Ministerstwem Obrony Narodowej.
- Organizacje pozarządowe zajmują się między innymi organizowaniem przysposobienia obronnego młodzieży, szkoleniami zarówno osób cywilnych, jak i personelu wojskowego oraz pomocą humanitarną ofiarom konfliktów zbrojnych.
- Zgodnie z ustawą o obronie Ojczyzny organizacją proobronną jest organizacja pozarządowa, z którą Minister Obrony Narodowej zawarł partnerską umowę proobronną.

7. Słownik

fundacja

instytucja, której podstawą istnienia jest majątek przeznaczony przez jej założyciela na określony cel społeczny [8](#)

Husaria

ciężka polska jazda autoramentu narodowego (autorament - rodzaj zaciągu do wojska), sformowana w roku 1503, rozformowana w 1776. Była to jedna z najbardziej rozpoznawalnych i budzących wśród wroga strach formacji kawaleryjskich w historii Polski, brała udział lub odniosła samodzielnie wiele istotnych zwycięstw, m.in. uczestniczyła w Bitwie pod Wiedniem

organizacja pozarządowa

podmioty, które nie są organami lub jednostkami podlegającymi administracji rządowej lub samorządowej. Nie muszą mieć osobowości prawnej (np. organizacje studenckie). Nie działają w celu osiągnięcia zysku [9](#)

stowarzyszenie

dobrowolne, trwałe, samorządne zrzeszenie ludzi dla celów niezarobkowych [10](#)

system bezpieczeństwa narodowego

system obejmujący siły, środki i zasoby przeznaczone do realizacji zadań w obszarze bezpieczeństwa narodowego, odpowiednio zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane

8. Zadania

Ćwiczenie 1

Zaznacz, na ile i jakich mniejszych części jest podzielony ZS Strzelecki „Strzelec” OSW.

☐ 15 grup

☐ 4 okręgi

☐ 12 okręgów

☐ 4 dywizje

EdB

Źródło: Learetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Zaznacz prawidłowe uzupełnienie zdania. Polski Czerwony Krzyż

- ☐ został utworzony jeszcze w czasie rozbiorów.
- ☐ powstał w wyniku zjednoczenia różnych stowarzyszeń w 1919 roku.
- ☐ jest częścią Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy.
- ☐ ma na celu edukowanie w zakresie międzynarodowego prawa humanitarnego.
- ☐ powstał w rezultacie doświadczeń II Wojny Światowej.

EdB

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz pozarządowe organizacje bezpieczeństwa, będące elementem społecznego podsystemu wsparcia bezpieczeństwa narodowego.

- ☐ Zespoły Ratownictwa Medycznego
- ☐ Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
- ☐ Siły Zbrojne
- ☐ Państwowa Straż Pożarna
- ☐ Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe

EdB

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz, które stwierdzenie jest prawdziwe, a które fałszywe.

Pytanie	Prawda	Fałsz
Liga Obrony Kraju nawiązuje swoimi tradycjami do Związku Strzeleckiego.	☐	☐
Liga Obrony Kraju prowadzi praktyczne kursy, na przykład szkolenia kierowców.	☐	☐
Liga Obrony Kraju ma w swoich celach statutowych zapisane przeciwdziałanie przestępstwom i patologii wśród młodzieży.	☐	☐
Liga Obrony Kraju nosi obecną nazwę od 1962 roku.	☐	☐

EdB

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Zaznacz prawidłowe uzupełnienie/dokończenie zdania. Symbole Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca to

☐ Czerwona Gwiazda Dawida.

☐ Czerwony Kryształ.

☐ Czerwony Księżyc.

☐ Czerwony Wieniec.

☐ Czerwony Ryś.

☐ Podwójny Czerwony Karabin.

☐ Czerwone Nosze.

EdB

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Uporządkuj według daty powstania wymienione organizacje, związki i stowarzyszenia (od najstarszej do najmłodszej).

ZS „Strzelec”

Związek Strzelecki

Polski Czerwony Krzyż

Liga Obrony Kraju

EdB

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Ze wskazanych w e-materiale postanowień statutu ZS „Strzelec” wybierz jeden zapis. Dokonaj jego pisemnej interpretacji pod kątem wspierania zdolności obronnych państwa. Uzasadnij swoją opinię.

Ćwiczenie 8

Jednym z celów działania Polskiego Czerwonego Krzyża jest odnajdywanie i łączenie zaginionych w czasie wojny rodzin. Napisz krótką wypowiedź, w której wyjaśnisz, dlaczego taka działalność była szczególnie ważna po zakończeniu II wojny światowej, a także jakie znaczenie może mieć obecnie.

Notatnik

9. Bibliografia

Glińska P., *MON będzie współpracował ze strzelcami*, dostępny w Internecie:

[http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/34183?](http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/34183?title=MON-bedzie-wspolpracowal-ze-strzelcami#)

[title=MON-bedzie-wspolpracowal-ze-strzelcami#](http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/34183?title=MON-bedzie-wspolpracowal-ze-strzelcami#) [dostęp 11.10.2021 r.], Materiał

wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Liga Obrony Kraju, dostępny w Internecie: <http://lok.org.pl> [dostęp 2021.10.12 r.],
Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Polski Czerwony Krzyż, dostępny w Internecie: <https://pck.pl/o-nas> [dostęp 2021.10.13 r.], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Portal organizacji pozarządowych, *Co to są organizacje pozarządowe? Czym jest stowarzyszenie, a czym fundacja?*, [dostępny w Internecie]:
<https://poradnik.ngo.pl/co-to-sa-organizacje-pozarzadowe-czym-jest-stowarzyszenie-a-czym-fundacja> [dostęp 13.01.2022 r.], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Strona internetowa ZS „Strzelec” OSW, *Statut*, dostępny w Internecie:
<https://www.strzelec.osw.pl/o-nas/statut> [dostęp 2021.10.12 r.], Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Ustawa z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach.(Dz.U. 1978 nr 31 poz. 130)